Eduskunnan valtiovarainvaliokunta
stiina.hyrri@eduskunta.fi

Valtiovarainvaliokunta perjantai 03.05.2024 klo 11.30 / VNS 2/2024 vp / Asiantuntijapyyntö

VNS 2/2024 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025–2028

Suomen Yrittäjät pitää tarpeellisina toimia julkisen talouden tervehdyttämiseksi. Säästöt ja veronkorotukset ovat välttämättömiä, jotta valtion velkaantumista kyetään hillitsemään. Pidämme tärkeänä sitä, että säästöjen ja veronkorotusten ohella päätettiin myös kasvua tukevista toimista.

Säästöt ja veronkorotukset jakautuvat vastoin ennakkosuunnitelmia kohtuullisen tasaisesti. Näkemyksemme mukaan taloustilanne huomioon ottaen säästötoimia olisi ollut perusteltua painottaa päätettyä enemmän. Esimerkiksi ns. säilyttäviä yritystukia olisi ollut perusteltua tarkastella kriittisemmin.

Veronkorotusten kattaminen pääosin arvonlisäveron yleisen kannan korotuksella 24 prosentista 25,5 prosenttiin on perusteltu toimi. Vaikka yleisen arvolisäverokannan korottaminen leikkaa kasvua vaikuttamalla negatiivisesti ostovoimaan ja nostamalla hintoja, on kuitenkin parempi, että veronkorotukset suunnattaan ensisijaisesti kulutukseen kuin työnteon ja yrittämisen verotukseen.

Näkemyksemme mukaan korotus on kuitenkin niin suuri, että se vaarantaa laajasti työvaltaisten pk-yritysten toimintaedellytykset tilanteessa, jossa talous ei kasva ja kuluttajien luottamus on poikkeuksellisen heikko. Tämä vuoksi veronkorotuksen täytäntöönpanoa olisi perusteltua myöhentää vuoden loppuun, jolloin talouskasvun odotetaan käynnistyneen. Mikäli ajankohta ei jostain syystä ole mahdollinen, huomautamme, että ehdotettu 1.9. ajankohta vaikuttaa suunnittelemattomasti valitulta. Ehdotettu ajankohta on toimimaton esimerkiksi arvonlisäveron neljännesvuosi ilmoittajille.

Arvonlisäveron yleisen kannan korotus iskee paljolti samoihin yrittäjiin, joihin osuu arvonlisäveron alarajahuojennuksen poistuminen vuonna 2025. Katsomme että tässä tilanteessa on entistä tärkeämpää korottaa vähäisen toiminnan alarajaa 30 000 euroon, tasoon, jota verottajakin on suositellut.

Arvonlisäveron yleisen kannan korotus kohdistuu vaikeuksissa olevaan rakennusalaan ja välittyy uusien asuntojen sekä remonttien hintoihin. Samaan aikaan päätetty kotitalousvähennyksen hyvin tuntuva karsiminen leikkaa palveluiden kysyntään ja pahentaa toimialan ahdinkoa. Katsommekin, että sinänsä julkisen talouden tilaa parantavien välttämättömien toimien negatiivinen vaikutus talouskasvuun suurempi kuin valtiovarainministeriö on arvioinut. Tämä taas voi johtaa tilanteeseen, jossa talouskasvun hiipumisen vuoksi joudutaan tekemään lisää sopeutusta ehkä jo ensi vuonna.

Osana kokonaisuutta valmisteltu kasvupaketti on tarpeellinen, mutta ei kaikilta osin ei rakenna aitoa kilpailukykyä ja vahvista kasvunrakenteita. Määräaikainen verohyvitys suurille nettonollatalouteen siirtymistä tukeville teollisille investoinneille, kuten akku- ja vetyhankkeille sekä fossiilivapaalle terästeollisuudelle tarkoittaa sitä, että Suomi hyppää täysimääräisesti mukaan suurten EU-maiden aloittamaan valtiontukikilpailuun, jota se on muissa yhteyksissä perustellusti kritisoinut. Valtiontukikilpailuun lähteminen on valitun veromallin eduista huolimatta harppaus kohti menneitä vuosikymmeniä, eikä se turvaa Suomen pidemmän aikavälin aitoa kilpailukykyä.

Tiukka aikataulu, tuen rajaaminen tietynkokoisiin hankkeisiin ja korkea tukitaso muodostavat enemmän riskejä kuin mahdollisuuksia. Täysin uusia investointihankkeita ei päätetyn aikataulun puitteissa kyetä tekemään. Toisin sanoen tuella käynnistetään hankkeita, jotka olisivat todennäköisesti käynnistyneet joka tapauksessa jollain aikavälillä tai sen avulla käynnistetään hankkeita, jotka eivät ilman tukea olisi liiketaloudellisesti kannattavia.

Verohyvityksen kohdistaminen vain mittaluokaltaan suuriin investointeihin tulee vääristämään toimintaa erikokoisten vihreän teknologian kehittäjien välillä. Pk-yritykset, joilla on merkittävä rooli niin kehittäjinä kuin vihreän siirtymän mahdollistajina uhkaavat jäädä tuen ulkopuolelle ilman mitään objektiivista perustetta.

Verohyvitys on julkisen talouden näkökulmasta myös kallis, vaikka veromenetykset ajoittuvatkin seuraavien hallitusten kannettaviksi. Kun samaan aikaan Suomen julkisen talouden tilanne pysyy haastavana, tarkoittaa se, että jokainen tukieuro on lisätty veroeuro muille toimijoille.

Mikäli päätöstä viedään riskeistä huolimatta eteenpäin, on näkemyksemme mukaan välttämätöntä, että jatkovalmistelussa vähintäänkin verohyvityksen ehtoja kirkastetaan ja täsmennetään sekä perusteettomat kokorajaukset poistetaan.

Pidämme hyvänä, että samaan aikaan tehtiin kuitenkin päätöksiä, joilla kasvatetaan Suomen ja suomalaisten yritysten aitoa kilpailukykyä. Oikea kilpailukykyä rakentava toimi on hallituksen päätös vahvistaa tulevan uuden

Tesi-konsernin mahdollisuuksia edistää investointeja. Näkemyksemme mukaan verohyvitystä perustellumpi toimi investointien vauhdittamiseksi olisi ollut panostaa vivuttavaan rahoitukseen, johon olisi voitu liittää epäsymmetrinen riskinjako.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisäpanostuksilla on myös kasvua ja kilpailukykyä vahvistava vaikutus edellyttäen, että toiminnan perusteella syntyviä innovaatioita kyetään tuotteistamaan ja saattamaan markkinoille. Panostukset tutkimus- ja kehittämistoimintaan voivat muuttua pahimmillaan narulla työntämiseksi, jos tässä ei onnistuta. Katsommekin, että on tärkeää huolehtia siitä, että meillä on riittävästi innovaatioiden kaupallistamisen vaatimia muita aineettomia investointeja kuin tutkimus- ja kehittämisinvestointeja.

Mielestämme myös päätös selvittää yleishyödyllisten yhteisöjen sijoitusmahdollisuuksien parantamista kotimaisiin pääomasijoitusrahastoihin on järkevä. Uudistus voisi auttaa kanavoimaan lisää kasvurahaa suomalaisille startup- ja kasvuyrityksille. Näillä toimilla, eli rahoitusta parantamalla ja riittävän laaja-alaisilla panostuksilla tutkimus- ja kehittämistoimintaan kyetään oikeasti lisäämään aitoa kilpailukykyä.

Suomen Yrittäjät muistuttaa myös siitä, että hallituksen pitää toteuttaa ohjelmansa rakenneuudistukset ja muut toimet, joiden avulla kyetään vahvistamaan kasvua sekä kilpailukykyä.

Suomen Yrittäjät

Petri Malinen
ekonomisti